

DAJEO - 2003 SEMPOZYUMU

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası ile Van Yüzüncüyıl Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nce ortaklaşa Doğu Anadolu Bölgesi'nin Endüstriyel Hammadde potansiyelini ortaya koymak için Dr. ismail SEYHAN'ın anısına 27-30 Ağustos 2003 tarihinde DAJEO-2003 adlı bir sempozyum düzenlenmiştir.

Sempozyumda 9 konferans verilmiş, 8 poster sunumu yapılmış, bir panel yapılmış ve sempozyumun son iki gününde teknik geziler düzenlenmiştir. 27-27 Ağustos 2003 tarihinde gerçekleşen konferanslar bölümünde; Bitlis Masifi ve Doğu Anadolu'nun Jeolojisi: A. Ümit TOLLUOĞLU (YÜ), Doğu Anadolu'nun Volkanizması ve Pomza, Perlit oluşumundaki yeri; Ahmet TURKECAN (MTA) Mermer Olarak Kullanılan Resifal Kireçtaşlarında Fasiyes Ayrımı, Stilolitleşme ve Porozitenin Önemi:, Adilcevaz Kireçtaşları: Eşref ATABEY

(JMO-BTK, MTA), Kil Tabanlı Seramik Üretiminde Mineralojinin Yeri ve Önemi: Aydın ARAŞ (MTA), Çimento Hammaddeleri: Feyyaz KAPKAÇ (MTA), Tuğla Kiremit; Şevki BAYRAKTAROĞLU (TARGET), Doğu Anadolu'nun Bor Potansiyeli ve Van Gölü Soda Oluşumları: Cahit HELVACI (Dokuz Eylül Üniversitesi), Doğu Anadolu'nun Pomza ve Perlit Potansiyeli ismet ÖZGENÇ (Dokuz Eylül Üniversitesi), Doğu Anadolu Bölgesi'nin mermer ve Yapı Malzemeleri Potansiyeli: Deniz İskender ÖNENÇ (JMO-BTK Üyesi, MTA) tarafından sunulmuştur.

Poster sunumları olarak;

Van Gölü'nün Güncel Karbonat, Soda Oluşumu ve Mikrobiyolitler: Eşref ATABEY (JMO-BTK Üyesi) Bitlis Masifi, Bitlis-Tatvan-Hizan-Şirvan Dolaylarının Jeolojisi: M. Atilla ÇAĞLAYAN ve Metin ŞENGÜN, Mermercilik-

te Kullanılan İskeletsel Kireçtaşlarının Fiziksel, Kimyasal ve Teknolojik Özellikleri ve Adı Türkçe ve Antik Olan Taşları: D. İskender ÖNENÇ (JMO-BTK Üyesi, MTA).

Nemrut Volkanizmasına Bağlı Olarak Gelişen Pomza Geri Düşme Ürünleri: Yavuz ÖZDEMİR, Özgür VAROĞLU, Vural OYAN ve A. Ümit TOLLUOĞLU (YÜ), Yozgat Bölgesi Granitlerinden Feldispat Zenginleştirilmesi: Saruhan SAKLAR, Ceynur OKTAY ve Mehmet KARADENİZ (MTA)

Sünüm Köyü-Yukarı Ölek Apatit-Magnetit Cevherleşmesi: Sadık Şener (MTA) ve Tijen ÜNER (YÜ) ve Ahlat Taşının Oluşumu Özellikleri ve Kullanım Alanları: Türker YAKUPOĞLU (YÜ), Sadık ŞENER (MTA), Yavuz ÖZDEMİR ve Ümit TOLLUOĞLU (YÜ) tarafından verilmiştir.

28 Ağustos öğleden sonra Van sanayi Odası salonunda Doğu Anadolu'nun madenciliği ve sorunlarıyla ilgili panel yapılmıştır. Sefer Örc'e'nin yönettiği panele Ümit Tolluoğlu, Van Ticaret Odası Başkanı İsmet Özgenç ve Oda Genel Sekreterimiz İsmet Cengiz katılmışlardır.

Sempozyumda konuşan odd 2. Başkanı Oktay Ekinci yaptığı konuşmada genelde Dođuanadolu, özelde Van ve çevresinin Anadolu'da madenciliğın ve kent ölçeğinde yerleşimin önde gelen bölgesi olduğunu söyleyerek, Urartuların 3000 yıl önce demir ve bakır madenciliği konusunda ne kadar ilerlediğini, su mühendisliği konusunda yapılan uygulamalardan halen günümüzde örneklerin gözlenmesinin önemine dikkat çekti. Madencilik sektörünün ülke sanayinin gelişmesine katkıların artırılmasına yönelik Oda görüş ve önerilerini de dile getiren Ekinci, gündemde olan Maden Yasa Tasarısının ülke çıkarları doğrultusunda ve Jeoloji Mühendisliği hizmetlerinin de gözönüne alınarak yeniden değerlendirilmesini istedi.

Dr. İsmail Seyhan'ın bir makalesinin* dinleyicilere aktaran Ekinci Oda olarak bu tür bilimsel platformların çoğaltma uğraşısı içinde olduğumuzu belirterek konuşmasını tamamladı.

29 Ağustos 2003 tarihinde Van- Edremit- Gevaş- Bitlis- Tatvan- Adilcevaз güzergahı boyunca Bitlis Masifi Mermerleri, Bitlis Apatiti Magnetitleri Doğal Soda Oluşumu, Nemrut Kalderası Pomza ve Perlit Oluşumu, Ahlat Taşı ve Adilcevaз Kireçtaşlarını yerinde incelemek üzere teknik gezi, 30 Ağustos 2003 tarihinde ise Gedikbulak Sütun Bazaltlarını, Çaldıran Fayı üzerinde ve Tendürek Volkanı Skorya oluşumlarını incelemek üzere bir teknik gezi düzenlenmiştir. Teknik gezi bilgileri Ümit TOLLUOĞLU, Eşref ATABEY, İsmet CENGİZ, Sadık ŞENER, Cahit HELVACI, Akif IŞIK tarafından verilmiştir.

Denize kıyısı olmayan yüksek dağlarla kaplı kıta içi ülkelerin ve bölgelerin tabiatının, orada yaşayan insanların ekonomik durumunu nasıl etkilediği, insanın ise yüksek dağların dünyasını kendi hizmetine nasıl zorladığı, üretim, ulaşım ve ticaretin böyle bir dünyada hangi özgül şekiller kazandığı isviçre örneğinde görülebilir. Doğu Anadolu Kalkınma Projesi'ni hazırlarken bu örneği iyice incelememiz gereklidir. 1900 lerin başlarında yayınlanmış olan ve isviçre'nin nasıl kalkındığını anlatan bir kitaptan tercüme ettiğimiz şu sözler bu bakımdan son derece önemlidir.

"isviçre ulaşımına imkan vermeyen yüksek dağlarla kaplı bir ülkedir. Burada hem İngiltere'nin yağışlı iklimi, hem de Rusya'nın dondurucu soğukları hüküm sürmektedir. Coğrafyalarının güçlüğüne ve tabii kaynaklarının azlığına rağmen Avrupa'nın en gelişmiş sanayi ülkelerinden biri haline gelmiştir. Bu ülke, yabancıları koruyan ve beyin göçünü çeken kanunları ile müteşebbis insanları cezbederek, bazı işletmelerini diğer ülkelere taşıyarak, yetersiz olsa bile yerli hammaddelerini değerlendirerek ve zengin su kaynaklarını iyi kullanarak, coğrafyasından kaynaklanan zorlukları yenmeyi başarmıştır.

İsviçre'de 1900 yılında 180 milyon marklık süt üretilmiş, 65 milyon marklık peynir ve 28 milyon marklık tere yağı ihraç edilmiştir. Dokumacılık, dericilik, gıda sanayi, ağaç işleri ve kağıt sanayi gelişmiştir. Saat imalatı sanayiinin yıllık üretimi 100 milyon marktır, ülkeye yılda 1 milyon turist gelmekte ve 100 milyon mark bırakmaktadır. Transit taşımacılıkta önemli bir kazanç kapısıdır. Bu kadar dağlık bir ülkede demiryolu ağı son derece gelişmiştir.

İsviçre Nasıl Kalkındı, yada Doğu Anadolu Nasıl Kalkınır?

2000 li yıllarda Doğunun kalkınması, uzmanlarımızın kendi kendileri ile yarışmaları ve tabiatın güçlüklerine meydan okumasını gerektiren bir alandır. Siyasi irade ortaya konulduğunda, mühendislerimizin ve müteşebbislerimizin bütün teknik ve ekonomik güçlükleri aşacağı muhakkaktır. 2000 li yıllarda mesela Bitlis'i ziyaret eden birisinin intibalarını şu şekilde anlatması hiç de mucize olmayacaktır;

"Bitlis, akılcı bir yatırım politikası ile, kısa zamanda Doğu Anadolu'nun en önemli sanayi merkezlerinden biri haline gelmiştir. Sürüm, Ünalı ve Şetek köylerindeki fosforlu demir yataklarının işlenmesi ile Şehrin çehresi değişmeye başlamıştır. Üretilen Fosfat Konsantresi Siirt- Madenköy bakır işletmesinden elde edilen sülfirik asit ve Şırnak asfaltitlerinden elde edilen

amonyak ile birlikte suni gübre imalinde kullanılmaktadır. Doğal gaz ve kükürt gibi gübre hammaddeleri bakımından zengin olan komşu ülkelerle de işbirliği yapılmaktadır. Üretilen demir cevheri, Bingöl- Avnik' ten gelen cevherlerle birlikte, Tatvan'da kurulan ve doğal gazla çalışan bir demir- çelik fabrikasında değerlendirilmektedir. Bayramalan köyünde bulunan dünyanın en önemli dişten yatakları, Hürmüz Boğazı distenleriyle birlikte, burada kurulan bir kalsinasyon tesisinde işlenmekte ve yüksek kaliteli ateş tuğlası yapımında kullanılmaktadır. Bu tuğlalar ihraç edilmektedir.

Destumi köyündeki asbest madeni işletmesi genişletilmiş olup, asbest levha ve boru fabrikaları inşa halindedir. Tatvan, Adilcevaz ve Ahlat çevresindeki zengin perlit ve pomza yataklarına dayalı olarak güçlü bir hafif yapı malzemeleri sanayii kurulmuştur. Yörede çıkarılan mermer, barit, fluorit, grafit ve talk gibi madenleri işleyen küçük tesisler de şehrin ekonomisine canlılık kazandırmaktadır.

Vangölü sularından elde edilen soda ile, yörede çokça bulunan kuvarsit ve dolomitleri değerlendiren bir cam fabrikası da faaliyete geçmiştir. Nemrut jeotermal enerji kaynakları ile hem Şehir ısıtılmakta, hem de Rahva düzlüğünde kurulan seralardan her mevsim taze sebze ve meyve elde edilmektedir. Bakımlı ormanlarla kaplanmış dağlar, isviçre'yi andırmaktadır. Tütün, cevizi ve balı ile meşhur olan Bitlis'te, tarıma dayalı sanayilerde çok gelişmiştir. Vangölü kıyıları ile Nemrut krater gölü çevresindeki turistik tesislerde günün her saatinde dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen insanları görmek mümkündür. İran ve Kafkasya ülkeleri ile GAP bölgesi arasındaki yoğun ticaret yüzünden Şehir transit taşımacılığın da merkezi haline gelmiştir."

Doğu Anadolu'yu isviçre'ye dönüştürecek bir kalkınma hamlesi bir çokları için sadece bir hayaldir. Ben Gurion'un dediği gibi "Mucizeye inanmayan, realist değildir"

Dr. İsmail SEYHAN